

[Poul Dam.]

om det samme årstal ud fra et helt andet grundsyn. Men denne forestilling om, at fremtiden vil blive nogenlunde som nutiden, ligger i virkeligheden bag ved denne rapport. Det er bare en fremskrivning, og det er naturligt, at det er den måde, man må arbejde på i første omgang eller i en del af materialet. Men jeg tror, det er sundt, når man beskæftiger sig med disse fremtidsperspektiver, at tænke tilbage og sige, at hvis nu regeringen Erik Eriksen-Kraft i 1953 havde nedsat et embedsmandsudvalg — som ville have lignet det nuværende i hvert fald, for så vidt som Erik Ib Schmidt også ville have været med i det — som havde lavet en bog om perspektivplanlægning for perioden 1955-1970, kan man godt med en lille smule fantasi finde ud af, hvad der havde stået i den. Det, der er sikkert, er, at den udvikling, der faktisk foregik i 1960'erne, ville man ikke have turdet drømme om. Man ville have haft nogle forudsætninger, som byggede på statistikken fra begyndelsen af 1950'erne med en meget lav vækstrate og med nogle forholdsvis beskedne perspektiver i det hele taget. Man ville ikke have forudset den nuværende velstand, man ville ikke have forudset de nuværende holdninger, de nuværende attituder. Man ville ikke have forudset den nedgang i arbejdskrafttilbuddet, som er sket dels som følge af nedgangen i arbejdstiden, dels som følge af, at det at arbejde ikke er blevet nær så tillokkende, navnlig for den yngre generation, som det var tidligere. Man ville have lavet noget, som i dag havde været følt som noget helt uinteressant — og måske en lille smule pudsigt.

Deri ligger naturligvis ikke, at det ville have været forkert at lave den, eller at man ikke kunne have lært noget af den, langt fra. En række ting ville man have fået regnet igennem på en fornuftig måde, sådan at man kunne bruge det som parameter i sine drøftelser af den ene eller den anden art, men man ville have løbet en risiko for at lægge debatten ind i et meget stift system, hvor der ikke var plads til det uforudsete, og hvor det uforudsete var noget, som man den ene gang efter den anden ville skyde fra sig i diskussionerne, fordi man sagde: ja men i perspektivplanlægningsrapporten, der drejer sig om perioden 1955-1970, står der

ikke noget om det, altså kan det ikke ske. Det er risikoen ved sådan en bog. Det er ikke et ansvar, man skal lægge på rapportens udarbejdere, men det er et ansvar, som vi andre får på os, hvis vi ikke er i stand til at benytte den som det, den er, et stykke materiale og ikke nødvendigvis en opslagsbog, hvor vi kan finde svar på alt.

Man havde ikke i 1955 kunnet forudse mennesket i 1970. Man havde ikke kunnet forudse ungdomsoprøret og alle de andre ting, der hænger sammen dermed, og hvad ved vi egentlig i dag om mennesket i 1985? Ja, vi ved, at vi alle er blevet 15 år ældre, hvis vi lever. Vi må gå ud fra, at flertallet af de tilstedeværende her i salen i hvert fald er døde til den tid med den forurening og det stress og alt det andet, vi nu er ude for. Men hvad ved man nu om resten af samfundet? Ja, det er jo relativt begrænset. Vi har nogle trends, og vi har fået løfter om, at der kommer et bilagsbind til den udmærkede gule bog med bl. a. nogle betragtninger om arbejdstid og fritid i fremtiden. De betragtninger ville jeg frygtelig gerne have læst, men det får vi vel lov til på et eller andet tidspunkt. Det er jo noget af det, der kommer til at danne grundlaget for bl. a. spørgsmålet om arbejdskraftudbuddet og spørgsmålet om forbrugsmønstret i fremtiden — ja, naturligvis ikke betragtningerne, de bliver ikke normgivende, men det er da meget spændende at se, hvilke betragtninger man har gjort sig. Vi ved vældig lidt om, hvordan disse ting udvikler sig. Det bliver spændende for dem af os, der får det at se.

Men naturligvis er der én ting, som gør det rimeligt og naturligt at lave en sådan bog med et så langt perspektiv, og det er, at vi i vor politiske planlægning udskriver en lang række mere eller mindre dækningsløse checks på fremtiden. Vi har en lang række lovgivningsdetaljer, en lang række store projekter og meget andet, som forfalder i løbet af de kommende 15 år, og det er ganske spændende at se, om der er dækning på kontoen til den tid. Lidt om dette noget senere.

Det er klart, at man må gå ud fra det, vi kender, og det vil sige, at man bl. a. går ud fra de samfundsmodeller, fra de løsninger på forskellige samfundsområder, som vi anvender i vore dage. Det vil sige, at man kører videre efter det velkendte, det måske i